

Sygn. akt VI U 1968/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodnicząca:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	Sekr. sądowy Ewa Żarkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2016 r. w S.

sprawy D. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o wysokość kapitału początkowego

na skutek odwołania D. B. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 5 września 2014 roku znak: (...) -2014

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż:

- długość okresów składkowych przyjętych przy obliczaniu wysokości kapitału początkowego wynosi 20 lat, 9 miesięcy i 7 dni, tj. 249 miesięcy;

- współczynnik proporcjonalny wynosi 78,74%;

- kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi 140.349,77 zł (sto czterdzieści tysięcy trzysta czterdzieści dziewięć złotych i siedemdziesiąt siedem groszy).

UZASADNIENIE

Decyzją z 5 września 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. – działając z urzędu – ponownie ustalił D. B. (1) wartość kapitału początkowego. W decyzji wskazano, że kapitał ten na dzień 1 stycznia 1999 roku wynosi 136.706,90 zł, przy czym jako podstawę jego wymiaru przyjęto kwotę 1437,72 zł, ustaloną w decyzji z 3 czerwca 2015 roku, okresy składkowe zostały uwzględnione w wymiarze 20 lat i 7 dni, tj. 240 miesięcy, zaś nieskładkowe w wymiarze 5 lat i 3 miesięcy, tj. 63 miesięcy. Wysokość współczynnika proporcjonalnego do osiągniętego do 31 grudnia 1998r. wieku oraz okresów ubezpieczenia obliczono na poziomie 77,60%. Organ rentowy wskazał zarazem, że do ustalenia wartości kapitału początkowego nie uwzględnił okresu od 1 sierpnia 1989 roku do 30 kwietnia 1990, gdyż „zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 13 w/w ustawy brak jest informacji czy została odprowadzona składka na ubezpieczenie społeczne lub umowy agencyjnej”.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez uwzględnienie przy ustalaniu kapitału początkowego zakwestionowanego okresu. Podniósł, iż na mocy decyzji wcześniejszej okres ten został uwzględniony przy obliczaniu kapitału początkowego. Podkreślił, iż w spornym okresie był faktycznie zatrudniony w (...) w S. na podstawie umowy agencyjnej

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28 marca 2014 r. D. B. (1) – urodzony (...) - złożył w organie rentowym wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Wniósł między innymi o uwzględnienie w jego stażu ubezpieczeniowym okresu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej zawartej z (...) w S. od 1 sierpnia 1989 r. do 18 maja 1990r. Na dowód zatrudnienia w tym przedsiębiorstwie okazał oryginał legitymacji ubezpieczeniowej, w której (...) dokonało poświadczenia ww. okresu zatrudnienia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami organ rentowy sporządził dla swoich potrzeb kopię odpowiednich stron legitymacji, a oryginał zwrócił ubezpieczonemu.

W dniu 28 marca 2014r. D. B. (1) złożył w organie rentowym także pisemne oświadczenie o treści: „oświadczam, co następuje: nie jestem w stanie dostarczyć innych dokum. pracy jako agenta w (...). Proszę o rozpatrzenie na podst. leg. ubezpieczeniowej”.

Organ rentowy przed wydaniem decyzji nie żądał od D. B. (1) dodatkowych wyjaśnień. W dniu 3 czerwca 2014r. zakończył postępowanie wydaniem decyzji o ustaleniu dla D. B. (1) kapitału początkowego. W decyzji tej ustalono, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 1437,72 złotych, długość przebytych okresów składkowych to 20 lat, 9 miesięcy i 7dni, tj. 249 miesięcy, zaś nieskładkowych – 5 lat, 3 miesiące, tj. 63 miesiące. Wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. ustalono na kwotę 140.349,77 zł. Do przebytych okresów składkowych organ rentowy zaliczył D. B. w całości okres od 1 sierpnia 1989r. do 30 kwietnia 1990r. (od 1 maja 1990r. D. B. podlegał ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu niż umowa agencyjna łącząca go z (...)). Wysokość współczynnika proporcjonalnego do osiągniętego do 31 grudnia 1998r. wieku oraz okresów ubezpieczenia obliczono na poziomie 78,74%.

Niesporne, a nadto dowody:

- wniosek – k. 1-3 plik (...);
- kopia legitymacji ubezpieczeniowej i oświadczenie D. B. – k. 35-38 plik (...);
- wykaz wprowadzonych okresów ubezpieczonego – k. 53 plik (...);
- decyzja z 3.06.2014r. wraz z załącznikami – k. 55-57 plik (...).

Powyższa decyzja uprawomocniła się.

Niesporne.

W dniu 16 czerwca 2014r. D. B. (1) złożył w ZUS O/S. wniosek o przyznanie mu prawa do świadczenia przedemerytalnego.

Niesporne, a nadto dowód: dokumenty w aktach Sądu Okręgowego w Szczecinie, sygn. akt VI U 1965/14.

Rozpoznając ten wniosek organ rentowy dokonał ponownego obliczenia kapitału początkowego dla D. B.. Nie przeprowadził jednak żadnego dodatkowego postępowania wyjaśniającego; nie zwracał się w szczególności ani do D. B. (1), ani do jakiegokolwiek innego podmiotu o udzielenie jakichkolwiek wyjaśnień, czy przesłanie jakichkolwiek dokumentów. Opierając się dokładnie o te same dokumenty, którymi dysponował wcześniej, odmówił zaliczenia

okresu zatrudnienia na podstawie umowy agencyjnej zawartej z (...) od 1 sierpnia 1989r. do 30 kwietnia 1990r. do okresów składkowych, powołując się na brak informacji o tym, czy zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne.

Niesporne, a nadto dowód – wykaz wprowadzonych okresów ubezpieczonego - k. 58 plik (...).

W okresie od 1 sierpnia 1989r. do 30 kwietnia 1990r. D. B. (1) podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy agencyjnej zawartej z (...) w S.. Umowę tę wykonywał wspólnie z W. Ś..

Dowód: karty wynagrodzeń – k. 116 akt sądowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się oczywiście uzasadnione.

Zgodnie z treścią przepisów art. 173 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015r., poz. 748 z późn. zm., dalej jako: ustawa emerytalna), dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (tj. na dzień 01.01.1999 r.– art. 196 ustawy).

Stosownie do przepisów artykułu 174 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6; okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Wreszcie, w myśl przepisu art. 175 ust. 3 i 4 ustawy emerytalnej ustalenie kapitału początkowego następuje w formie decyzji organu rentowego. Organ rentowy wydaje decyzję w sprawie kapitału początkowego w terminie do dnia 31 grudnia 2006 r. Od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach (ust. 3). Ponowne ustalenie wysokości kapitału początkowego następuje w okolicznościach określonych w art. 114 (ust. 4).

W ocenie sądu działanie organu rentowego – który dokonał z urzędu ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego ubezpieczonego z pominięciem okresu jego zatrudnienia w oparciu o umowę agencyjną łączącą go z (...) w S. od 1 sierpnia 1989r. do 30 kwietnia 1990r. – było pozbawione jakichkolwiek podstaw prawnych.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r. (sygn. akt K 5/11; Dz. U. z 2012r. poz. 251) Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepis art. 114 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przewidujący możliwość ponownego ustalenia z urzędu prawa do świadczenia, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości, jest niezgodny z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, wynikającą z art. 2 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji. Przepis ten utracił moc prawną z dniem ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, czyli z dniem 8 marca 2012 r.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że przepis ten, pozwalający organowi rentowemu w każdym czasie zweryfikować wydaną decyzję i cofnąć prawo do emerytury lub renty albo świadczenie obniżyć jest niezgodny z Konstytucją. ZUS miał do tego prawo w przypadkach, gdy po uprawomocnieniu się decyzji okazywało się, że dowody, na których decyzja była oparta nie dawały prawa do emerytury lub renty albo do ustalenia jej wysokości na danym poziomie. Zakwestionowany przepis dawał więc organowi rentowemu możliwość zweryfikowania, nawet po wielu latach, prawomocnej decyzji tylko wskutek odmiennej oceny tych samych dowodów, na których decyzja została oparta.

Trybunał nie zakwestionował zasady konieczności weryfikacji decyzji emerytalnych i rentowych - w przypadkach, gdy ZUS wykryje, że osoba zainteresowana chciała wyłudzić świadczenia przedstawiając fałszywe dokumenty ZUS nadal będzie mógł w takich przypadkach zweryfikować prawo do świadczenia i świadczenie odebrać.

Za niezgodne z Konstytucją Trybunał uznał natomiast weryfikowanie decyzji w przypadkach, w których świadczeniobiorcy złożyli wszystkie potrzebne, ich zdaniem, dokumenty, które ZUS zaakceptował, przyznał świadczenie i je wypłacał, a następnie, niekiedy po latach, dopatrywał się, że dokumentacja była nie wystarczająca i cofnął decyzję o przyznaniu świadczenia.

Taka zaś właśnie sytuacja (tyle że dotycząca nie wypłaty świadczenia, a obliczenia kapitału początkowego, mającego jednak bezpośredni wpływ na wysokość należnej D. B. w przyszłości emerytury) miała miejsce w niniejszym postępowaniu. W pierwszej decyzji z dnia 3 czerwca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ustalając dla D. B. (1) wysokość kapitału początkowego, ustalił bowiem, że podstawa wymiaru kapitału początkowego wynosi 1437,72 złotych, długość przebytych okresów składkowych to 20 lat, 9 miesięcy i 7 dni, tj. 249 miesięcy, zaś nieskładkowych – 5 lat, 3 miesiące, tj. 63 miesiące. Wysokość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. ustalono na kwotę 140.349,77 zł. Do przebytych okresów składkowych organ rentowy zaliczył przy tym D. B. w całości okres od 1 sierpnia 1989r. do 30 kwietnia 1990r. z tytułu wykonywania umowy agencyjnej łączącej go z (...) w S.. Następnie, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją organ rentowy z urzędu zmienił poprzednią decyzję i ponownie ustalił wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego z pominięciem owego okresu, uznając, że uprzednio przedłożone dowody (wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej) nie dawały podstaw do jego zaliczenia. Tymczasem wobec utraty mocy obowiązującej przepisu art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, organ rentowy nie miał jakichkolwiek podstaw prawnych do wydania takiej decyzji i już chociażby z tego powodu musiała ona zostać zmieniona, jako że w oczywisty i rażący sposób narusza ona prawo.

Wymaga w tym miejscu podkreślenia, iż D. B. od początku wskazywał, iż jedynym dowodem na podleganie przez niego ubezpieczeniom społecznym w spornym okresie jest wpis w legitymacji ubezpieczeniowej; złożył nawet w tej sprawie stosowne pisemne oświadczenie. Organ rentowy uznał pierwotnie ten dowód za w pełni miarodajny i wystarczający, skoro w czerwcu 2014 roku wydał decyzję, zaliczającą m.in. ten okres do okresów składkowych. W takiej sytuacji nie można więc w żadnej mierze mówić o tym, aby obecnie ujawniły się jakiegokolwiek nowe okoliczności lub też zostały przedłożone jakieś nowe dowody, które mogłyby uzasadniać wydanie przez organ rentowy (prawidłowo stosujący obowiązujące go w tym zakresie przepisy art. 175 ust. 4 w zw. z art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej) decyzji o odmiennej treści niż ta, która została wydana w czerwcu 2014 roku. Istnieniu takich okoliczności zaprzeczył zresztą na rozprawie pełnomocnik organu rentowego.

Wobec powyższego, sąd na mocy przepisu art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił wysokość kapitału początkowego D. B. na dzień 1 stycznia 1999 r. na kwotę identyczną z tą, jaką organ rentowy ustalił w pierwszej decyzji, datowanej na dzień 3 czerwca 2014r., przy ustaleniu identycznej jak wówczas długości przebytych przez ubezpieczonego okresów składkowych i nieskładkowych oraz takiej samej jak wcześniej wysokości współczynnika proporcjonalnego.

Na zakończenie już tylko trzeba wskazać, iż w ocenie sądu ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika jasno, że D. B. (1) faktycznie wykonywał w okresie od 1 sierpnia 1989 roku do 30 kwietnia 1990r. umowę agencyjną na rzecz (...) Arpis i podlegał w tym czasie z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym.